

Monitoring polodivoké populace husy velké (*Anser anser*) v severozápadních Čechách

Monitoring of released Greylag Goose *Anser anser* in Northwest Bohemia

Michal Podhrazský

Katedra zoologie PřF UK, Viničná 7, Praha 2, 128 44, e-mail: corax@seznam.cz

V roce 2004 byl zahájen projekt barevného značení husy velké v severozápadních Čechách. Zdejší populace není divoká a s velkou pravděpodobností byla celá založena uměle. Centrem jejího šíření je Podkrušnohorský zoopark v Chomutově. Husy zde byly chovány od roku 1979. Do roku 1985 byly všichni jedinci křídlováni, poté se od křídlování ustoupilo a husy začaly opouštět zoo. Dnes jsou již všichni jedinci schopni letu.

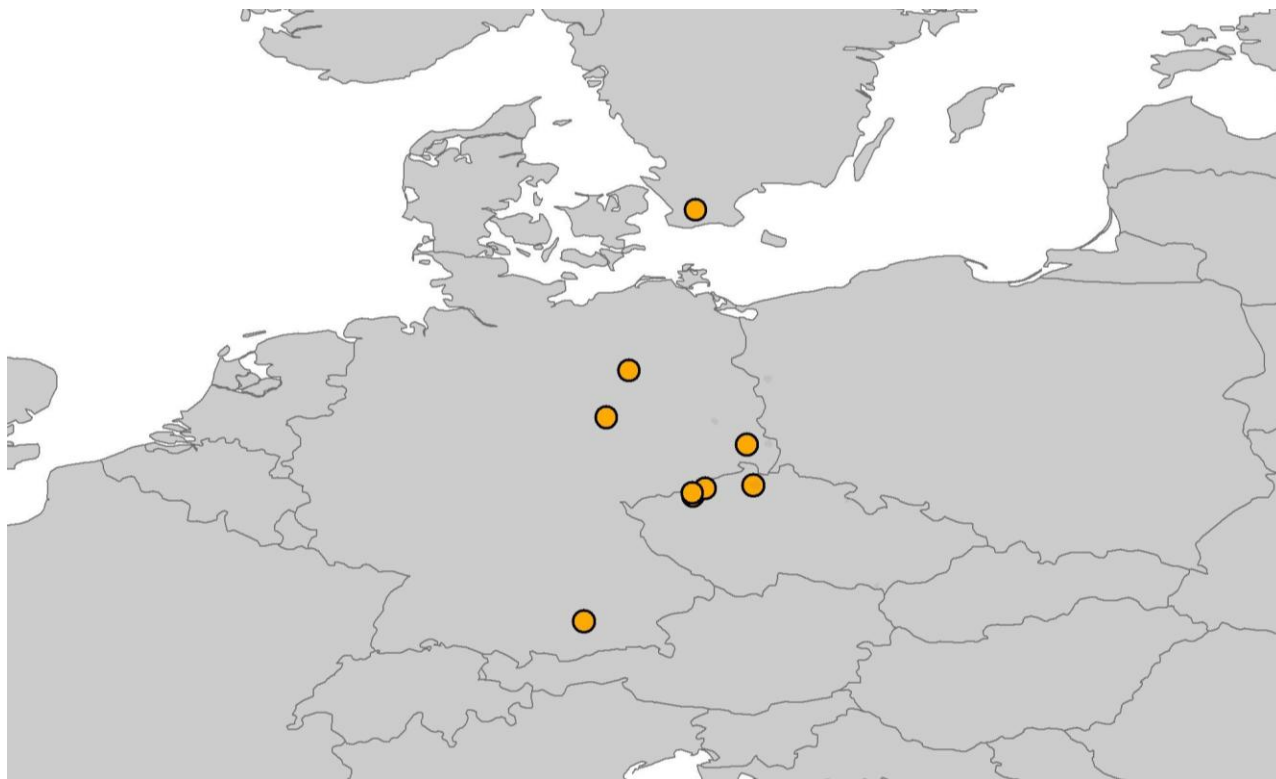
V roce 1988 došlo k prvnímu prokázanému hnízdění husy velké v severozápadních Čechách mimo zoopark. Pár s mláděty byl pozorován na mokřadu u Mariánských Radčic na Litvínovsku (BEJČEK & ŠTASTNÝ 2000). Téhož roku přiletěl polodivoký pár s 6 odrostlými housaty do zooparku (archiv zooparku). Dnes můžeme jen stěží spekulovat, zda se jednalo o tentýž pár. V roce 1997 bylo poprvé zaznamenáno hnízdění hus na Lenešickém rybníce na Lounsku (TICHÝ *in litt.*). V roce 1998 poprvé husy hnízdily na Vinařském rybníce na Kadaňsku (PODHRAZSKÝ & TEJROVSKÝ *in litt.*). V roce 2001 bylo zaznamenáno hnízdění hus na Údlických a Droužkovických rybnících na Chomutovsku, ale husy zde s velkou pravděpodobností hnízdily již dříve (PODHRAZSKÝ *in litt.*). Od roku 2006 hnízdí husy na rybníku Koleje na Chabařovicku (ČEŘOVSKÝ & ŠUTERA *in litt.*). Počet hnízdicích párů v severozápadních Čechách byl v roce 2008 odhadnut na 21–24 párů.

V průběhu pětiletého monitoringu jsme zjistili, že husy hnízdí na několika lokalitách. Nejvýznamnější lokalita je na mokřadu u Mariánských Radčic na Litvínovsku v okrese Most, kde husy hnízdily poprvé mimo zoopark. V roce 2008 zde bylo pozorováno 11 rodinek vodících mladé. Další významné hnízdiště je v okolí zooparku na Droužkovických rybnících, kde hnízdí až 4 páry. Vzdálenější hnízdiště je Vinařský rybník na Kadaňsku, kde hnízdí až 3 páry, dále Lenešický rybník na Lounsku, kde hnízdí až 2 páry a rybník Koleje na Chabařovicku, kde nově hnízdí 1 pár.

V zooparku hnízdí husy na dvou rybnících. K hnízdění využívají připravené hnízdní budky, protože zde chybí litorální porost. Hnízdní úspěšnost je malá. Hnízda jsou však často predována vránou obecnou. Hnízdní úspěšnost jsme se v roce 2007 pokusili zvýšit rozmístěním většího počtu budek. Míra predace se ovšem nezměnila. Vejce z opuštěných snůšek jsou líhnuta v líhni a mláďata vychovávána uměle. Mláďata jsou označena (pro umožnění budoucího sledování) a je jim umožněn volný pohyb uvnitř i vně zooparku.

Ptáci byli dříve značeni pouze hliníkovými kroužky, což neumožňovalo jejich snadnou identifikaci. Od roku 2005 jsou ptáci značeni krčními límci, které se ke značení hus používají standardně v celé Evropě. Jedná se o plastový kroužek červené barvy, na kterém je uveden individuální bílý kód. Límce se jedincům upevňují na krk. V průběhu 4 let bylo krčními límci označeno v severozápadních Čechách 34 hus, většina na území zooparku. Do konce roku 2008 bylo nashromážděno 270 zpětných hlášení o 34 husách. Většina hlášení, celkem 252, pochází přímo ze zooparku. Další tři hlášení pocházejí z okolí zooparku a jedno hlášení z Českolipska. Z Německa pochází 12 hlášení o 4 husách a z jižního Švédska 2 hlášení o 2 husách (obr. 1).

Límcováním na některých lokalitách mimo zoopark bylo zjištěno, že po dosažení vzletnosti u mladých a dokončení pelichání u starých hus, se celé rodinky přesouvají z hnízdiště do zooparku. Zoopark slouží jako významné pohnízdni shromaždiště, kde se v průběhu srpna až září shromáždí 70–130 hus velkých. Zimu zde přečkává 60–80 ptáků. V předhnízdni době ptáci zoopark opouštějí a rozmisťují se na hnízdiště.

Mapa 1. Zastižení hus označených na území Podkrušnohorského zooparku.

Map 1. Recovery of Geese banded in Chomutov zoopark.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat starému i novému vedení zooparku, jmenovitě Ivetě Rabasové, Přemyslu Rabasovi, Marii Valdmanové a Regině Kalabusové, v první řadě za pochopení a umožnění realizace projektu v zooparku a v druhé řadě za poskytnutí pomoci a prostředků, bez kterých by některé etapy projektu nebylo možné realizovat. Za vytvoření mapy zastižení hus děkuji Petru Musilovi.

Projekt byl podpořen Severočeskými doly a. s., Podkrušnohorským zooparkem v Chomutově a grantem VaV MŽP ČR SP/2d3/109/07 „Dlouhodobé změny početnosti a distribuce vodních ptáků v České republice ve vztahu ke změnám klimatu a životního prostředí“.

V tomto příspěvku byl použit mapový podklad © ESRI & NASA 2007.

Summary

The project of individual marking of released Greylag goose was started in 2004 in aim to monitor the movement of these birds. In total, 34 individuals were marked using neck band. We found out 270 recoveries including 14 recorded in Germany and Sweden (Fig. 1).

Literatura

BEJČEK V. & ŠŤASTNÝ K. 2000: Fauna Bílinska. Grada Publishing, Praha.